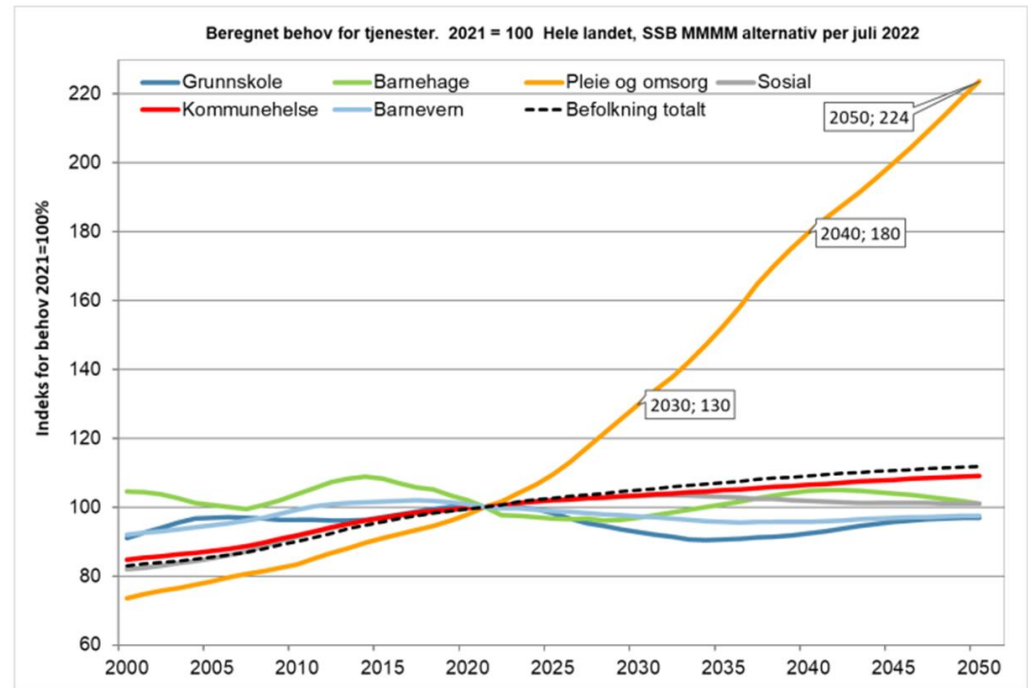

Interkommunalt samarbeid og interkommunale plankontor

Plan- og klimakonferanse
Ålesund, 1. oktober 2024
Av Geir Vinsand, NIVI Analyse

Brutalt utfordringsbilde

- Demografien
- Arbeidskraften
- Kompetansen
- Økonomien
- Klimaet
- Teknologien
- Beredskapen

Figur 4: Beregnet behov for tjenester mellom de største sektorene i kommunen 2000–2050 basert på dagens praksis. Kilde: SSB, framskriving MMMM 2022 og ressursbruk pr. årsklasse etter statens inntektssystem, metode Agenda Kaupang

Alle må omstille

Forfall i generalistkommunen

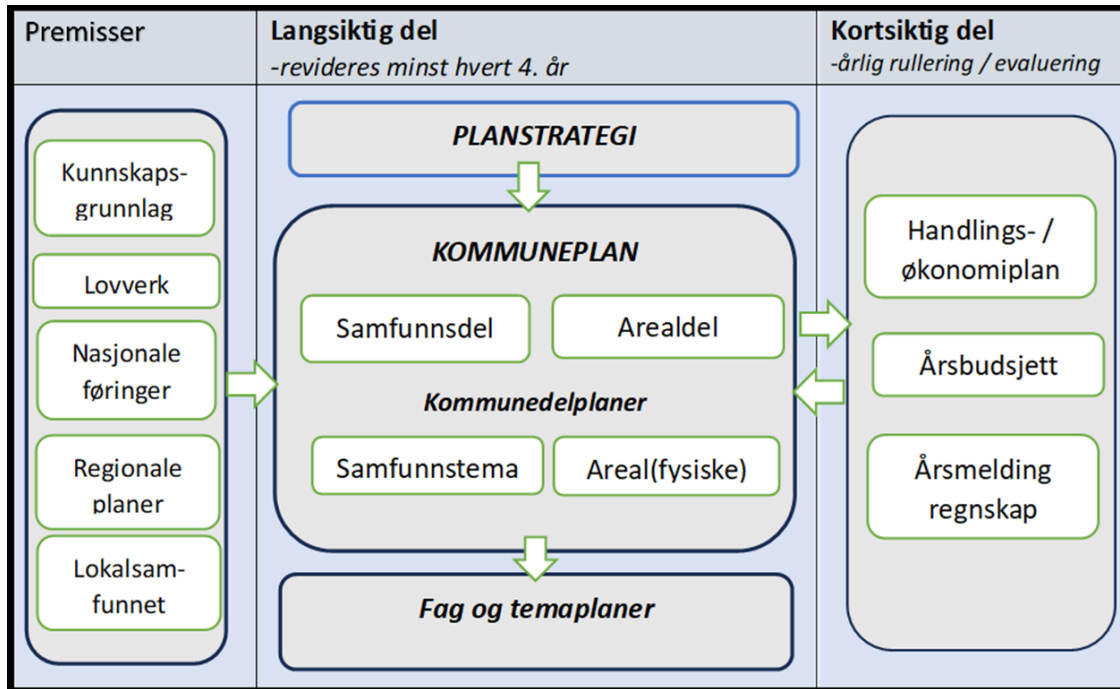
Gjennomsnittlig lovoppgyrelse på 80 prosent

21 kommuner ligger under 70 prosent

1	Værøy	50 %	12	Måsøy	64 %
2	Karasjok	56 %	13	Engerdal	65 %
3	Snåsa	58 %	14	Ibestad	65 %
4	Porsanger	60 %	15	Hyllestad	65 %
5	Stranda	61 %	16	Nissedal	67 %
6	Loppa	61 %	17	Lavangen	67 %
7	Kvæfjord	61 %	18	Seljord	67 %
8	Røyrvik	62 %	19	Sortland	68 %
9	Træna	63 %	20	Lierne	69 %
10	Våler (Innlandet)	64 %	21	Vega	69 %
11	Hemnes	64 %			

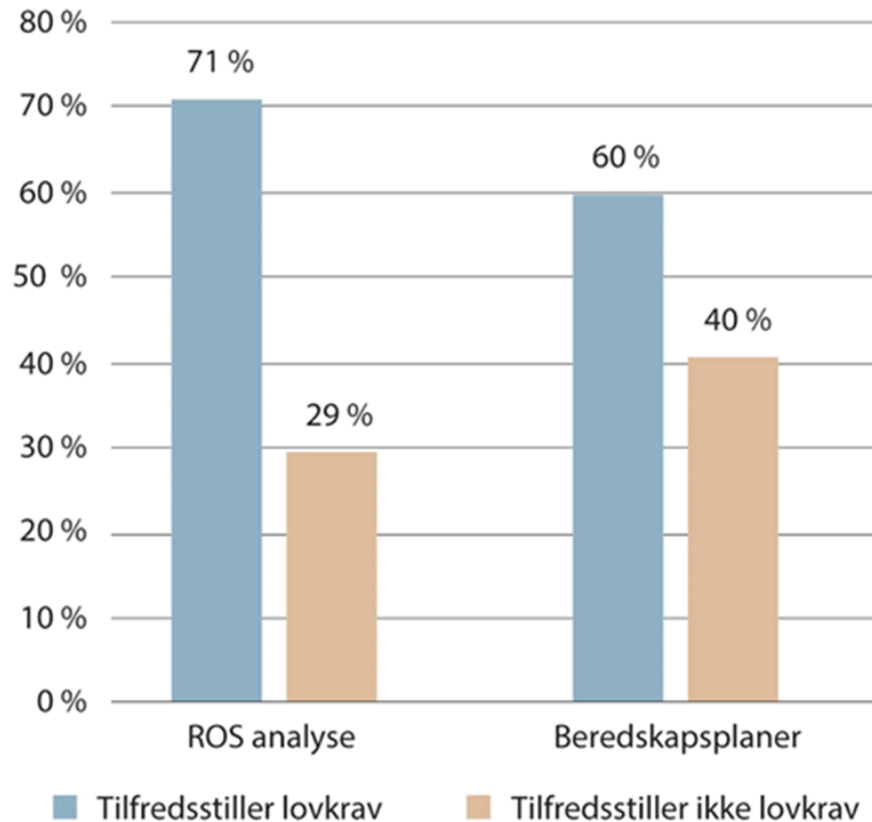
Det nasjonale plansystemet virker ikke

- Lovoppgyrelse på 65 prosent
- Kommuner uten lovpålagt styringssystem
- Mange utdaterte areal- og samfunnsplaner
- Konsulentvelde
- Plankaos

Går ikke med 0,7 årsverk

God nok beredskap?

Hjelper det med 0,5
årsverk som
beredskapskoordinator i
hver kommune?

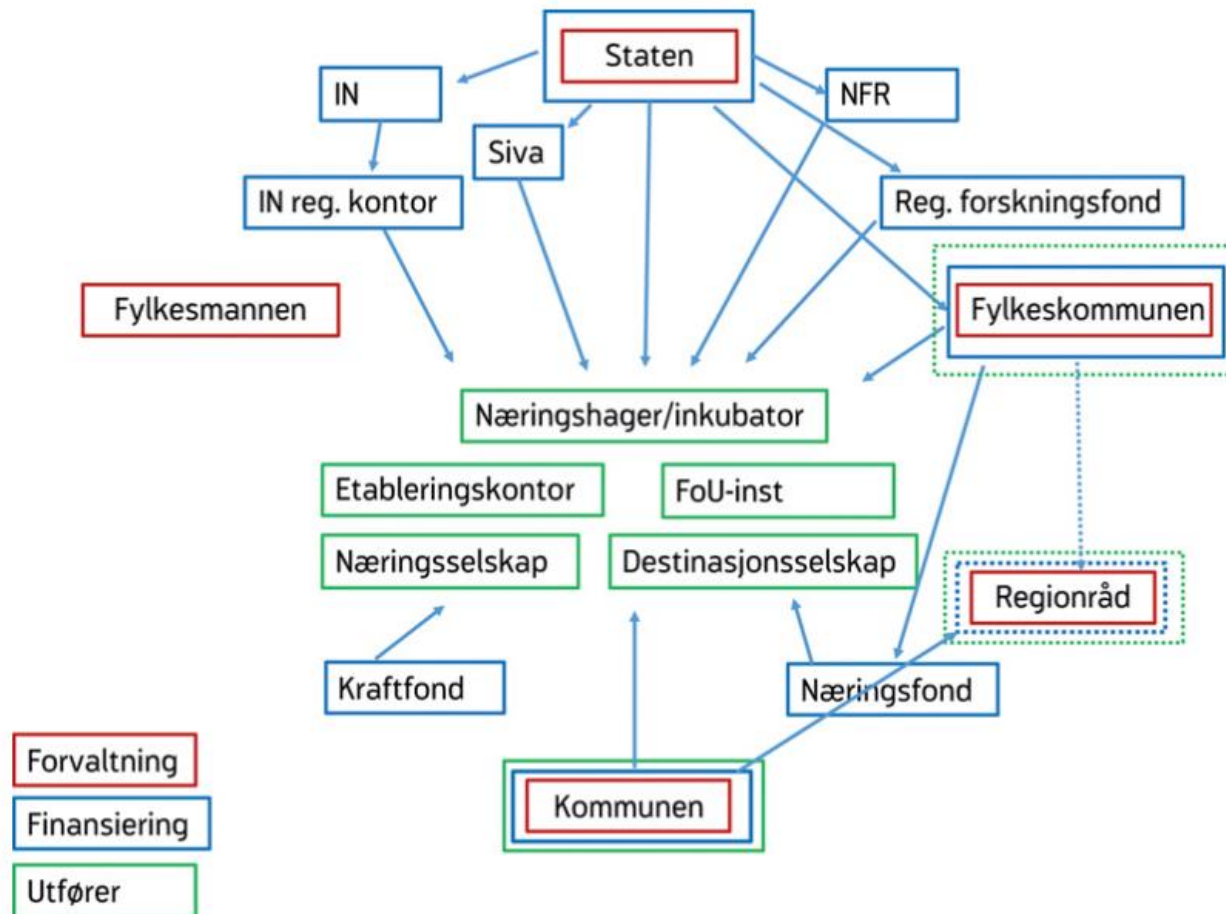
Figur 5.3 Andel kommuner som ivaretar lovkrav om oppdaterte planer for ROS-analyser og beredskapsplaner per januar 2021.

Kilde: Pedersen, Kjelsaas m.fl. (2022).

Kilde: Totalberedskapskommisjonen NOU 2023:17 Nå er det alvor

Utviklingsbyråkrati

Kommunen som underordnet aktør i en skog av gode hjelpere

Figur 11.4 Kommunens gode hjelpere, illustrert av Telemarksforskning

Kilde: Vareide m.fl. (2019)

Ved veiskille

1. 0-alternativet
2. Interkommunalt samarbeid i fastere strukturer
3. Bygg en ny og større kommune
4. Staten overtar oppgaver
5. Avlastning fra fylkeskommunen
6. Oppgavedifferensiering

Inntil videre: Kommunene er forandringsledere

12 anbefalinger fra Generalistkommuneutvalget

NOU 2023:9 Generalistkommunesystemet

1. Utvalgets flertall mener større kommuner er det tiltaket som på best måte vil opprettholde generalistkommuneprinsippet og styrke generalistkommunene. Utvalgets flertall mener at
2. Utvalget mener det bør føres en aktiv politikk for interkommunalt samarbeid.
 - Utvalget mener det er behov for mer omfattende og langsiktig interkommunalt samarbeid i faste konstellasjoner. Utvalget anbefaler at det innføres en samarbeidsmodell særlig tilpasset slikt samarbeid i kommuneloven.
 - Utvalget mener mange kommuner særlig bør samarbeide mer på planområdet. For eksempel gjennom etablering av interkommunale plankontor.
3. Utvalget mener statlig detaljstyring bør reduseres. Statlig detaljstyring gir redusert handlingsrom for alle kommuner, og reduserer muligheten for prioriteringer basert på lokale behov og politiske ønsker.
4. Utvalget anbefaler at staten bør ta en mer aktiv rolle som tilrettelegger for at alle kommuner skal kunne ivareta sine oppgaver.
5. Utvalgets flertall mener at en særskilt oppfølgingsordning for kommuner med store og vedvarende utfordringer bør utredes nærmere.
6. Utvalget mener at tilstrekkelige og forutsigbare rammer og et omfordelende inntektssystem er avgjørende for opprettholdelse av generalistkommunesystemet også framover.
7. Utvalget mener at veiledningsrollen til fylkeskommunen bør tydeliggjøres og det bør gis mer praktisk bistand til kommunene i deres planlegging, der kommunene mangler kapasitet og kompetanse.
8. Utvalget mener at hovedansvaret for tilretteleggende samfunnsutvikling og arealplanlegging skal ligge hos kommunene. Fylkeskommunenes regionale planer bør i større grad bygge på kommunale planer.
9. Utvalget mener det må arbeides videre med opplæring og veiledning for å styrke kommunelovens intensjoner og rammevilkårene for god styring og ledelse.
10. Utvalget mener at innsatsen for innovasjon, omstilling, digitalisering og samarbeid med frivillig sektor, næringsliv og andre lokale krefter bør styrkes.
11. Utvalget mener det er viktig med en god bolig-, utdannings-, nærings- og distriktpolitikk som legger til rette for bosetting, kompetansebygging og verdiskaping i hele landet.
12. Utvalget mener det er spesielt viktig at staten har et særskilt fokus på de mest perifere og sårbare kommunene i nord.

Store variasjoner i andelen av kommunene som samarbeider om ulike oppgaver

Nr	Oppgave	Antall kommuner Møre og Romsdal 2023	Prosent Møre og Romsdal 2023 (27K)	Prosent Trøndelag 2021 (38K)
1	Innkjøp	27	100	
2	Revisjon	27	100	97
3	Kontrollutvalgsekretariat	27	100	97
4	Interkommunalt arkiv	27	100	97
5	Legevaktentral	27	100	
6	Overgrepsmottak	27	100	
7	Barnevernvakt	27	100	100
8	Krisesenter	27	100	100
9	Oppvekstsamarbeid	27	100	100
10	Friluftsråd	27	100	18
11	Brann 110-sentral	27	100	100
12	Akutt forurensning IUA	27	100	100
13	Legevakt	26	96	92
14	Veterinærvakt	26	96	79
15	Renovasjon, gjenvinning	26	96	97
16	IKT	24	89	76
17	Geodata	24	89	
18	Personvernombud	22	81	24
19	Barnevern	17	63	76
20	Interkommunalt havneselskap	17	63	37
21	Felles brannvesen	16	59	63
22	Øyeblikkelig hjelp døgnavdeling (ØHD)	15	56	58
23	PP-tjeneste	15	56	66
24	Felles NAV-kontor	14	52	71
25	Felles landbrukskontor	11	41	18
26	Responsenter velferdsteknologi	9	33	34
27	Voksenopplæring	9	33	11
28	Jordmor	8	30	32
29	Plansamarbeid	8	30	
30	Byggesak	8	30	13
31	Næringsutvikling	8	30	
32	Gjesteelever	7	26	8
33	Øvrig landbruk, skog, viit, utmark	7	26	
34	Verneområdestyre	7	26	29
35	Kommuneadvokat	6	22	13
36	Spesialskoletjenester	6	22	0
37	Øvrig brannsamarbeid	6	22	34
38	Gjeldsrådgivning	5	19	0
39	Miljørettet helsevern	5	19	32
40	Felles kulturskole	5	19	3
41	Kommunepsykolog	3	11	37
42	Vannforsyning	3	11	13
43	Lønnsarbeid	2	7	63
44	Kreftkoordinator	2	7	24
45	Gjestebarnehagebarn	2	7	0
46	Biblioteksjef	2	7	0
47	Renseanlegg	2	7	0
48	Sykehjemsplasser	1	4	0
49	Felles plankontor	1	4	21
50	Kommuneoverlege/samfunnsmed. enhet	0	0	26
51	Regnskap	0	0	53
52	Matrikkelføring	0	0	

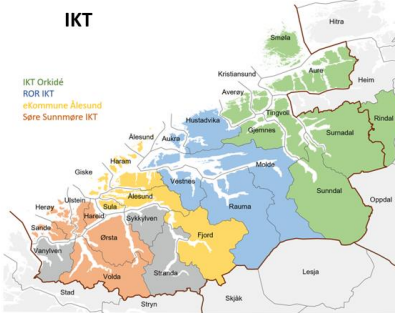
Hyppige samarbeidsområder

Vanlige samarbeidsområder

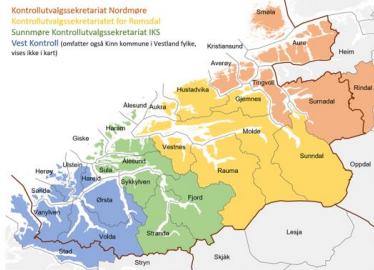
Sjeldne samarbeidsområder

Alle mulige strukturer for samarbeid

IKT

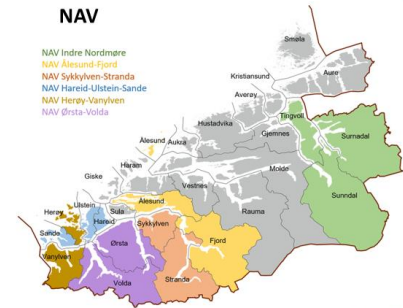
Kontrollutvalgssekretariat

Barnevern

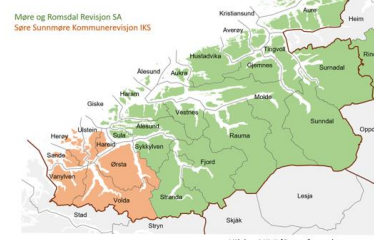
NAV

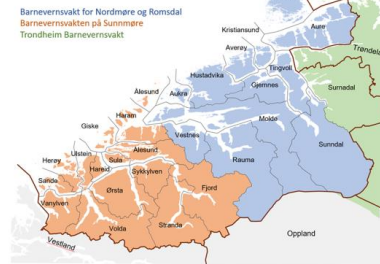
Innkjøp

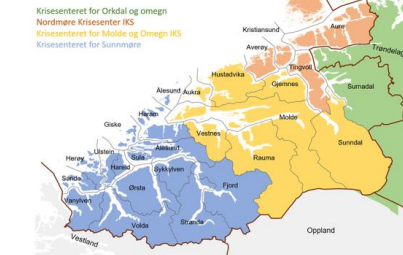
Revisjon

Barnevernsvakt

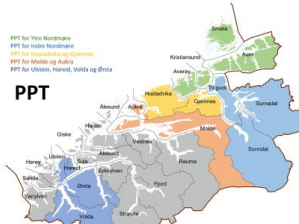
Krisesenter

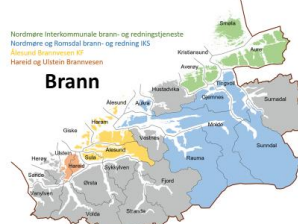
Legevakt

PPT

Brann

Landbruk

IUA

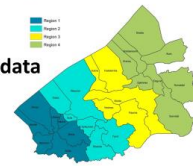
Legevaktsentral

Renovasjon

Geodata

Kilde: NIVI/Statsforvalteren

Produserer det lokale selvstyret en urasjonell tjenestestruktur?

Anbefalt retning på fremtidig samarbeid

1. Brederer og mer systematisk
2. Faste partnere
3. Plantilnærming
4. Full digital fusjon
5. Felles organisering av kjerneoppgaver
6. Balansert samarbeidsmodell
7. Langsiktige avtaler

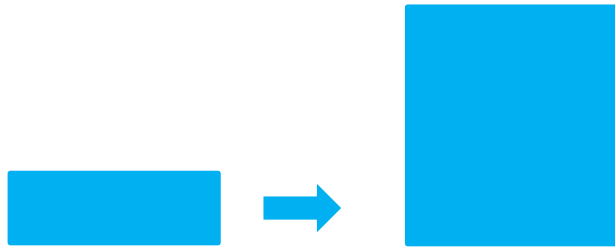
Typiske fellesoppgaver

- Administrative støttefunksjoner
- Smale kompetansekrevende velferdstjenester, alle lovpålagte helse- og sosialtjenester
- Planfunksjon, inkludert byggesak, geodata og matrikkelføring
- Landbruksforvaltning, miljøvern, naturforvaltning, klima, energi
- Tilretteleggende næringsutvikling og innovasjon
- Hoveddelen av teknisk sektor, inkludert VAR-tjenester, brannvesen og lovpålagt sivil beredskap

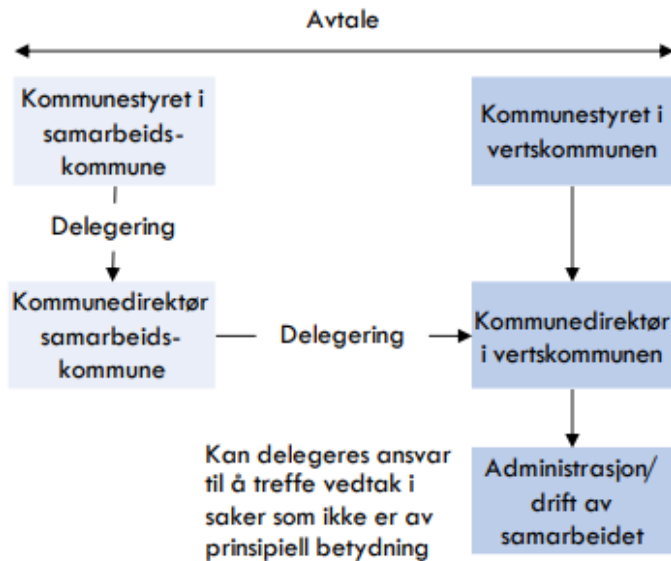
Inntil 7 kommuneregioner og 4 regionale tyngdepunkter

K-1573 Smøla	2159	K-1532 Giske	8691
K-1557 Gjemnes	2700	K-1580 Haram	9357
K-1576 Aure	3408	K-1531 Sula	9720
K-1554 Averøy	5955	K-1508 Ålesund	58509
K-1505 Kristiansund	24404	Region Ålesund	86277
Ytre Nordmøre	38626		
		K-1578 Fjord	2492
K-1566 Surnadal	5953	K-1525 Stranda	4348
K-1563 Sunndal	7227	K-1528 Sykkylven	7617
K-1560 Tingvoll	3041	Indre Sunnmøre	14457
Indre Nordmøre	16221		
		K-1514 Sande	2438
K-1547 Aukra	3678	K-1511 Vanylven	3026
K-1535 Vestnes	7147	K-1517 Hareid	5322
K-1539 Rauma	7299	K-1516 Ulstein	8861
K-1579 Hustadvika	13437	K-1515 Herøy	8968
K-1506 Molde	32816	Ytre Søre Sunnmøre	28615
Romsdal	64377		
		K-1520 Ørsta	10958
		K-1577 Volda	11093
		Ørsta-Volda	22051

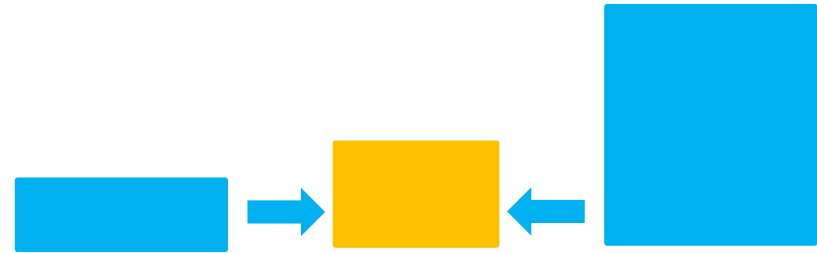
Tradisjonelt vertskommunesamarbeid

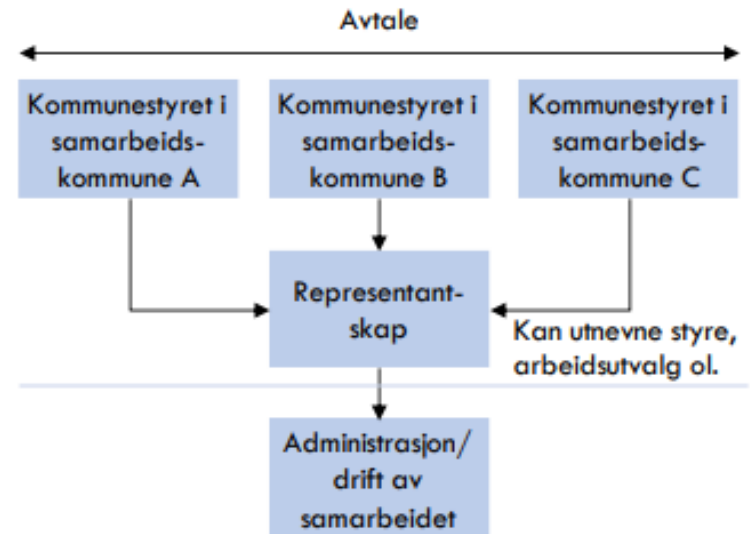
Figur 2-3: Administrativt vertskommunesamarbeid

Balansert samarbeid

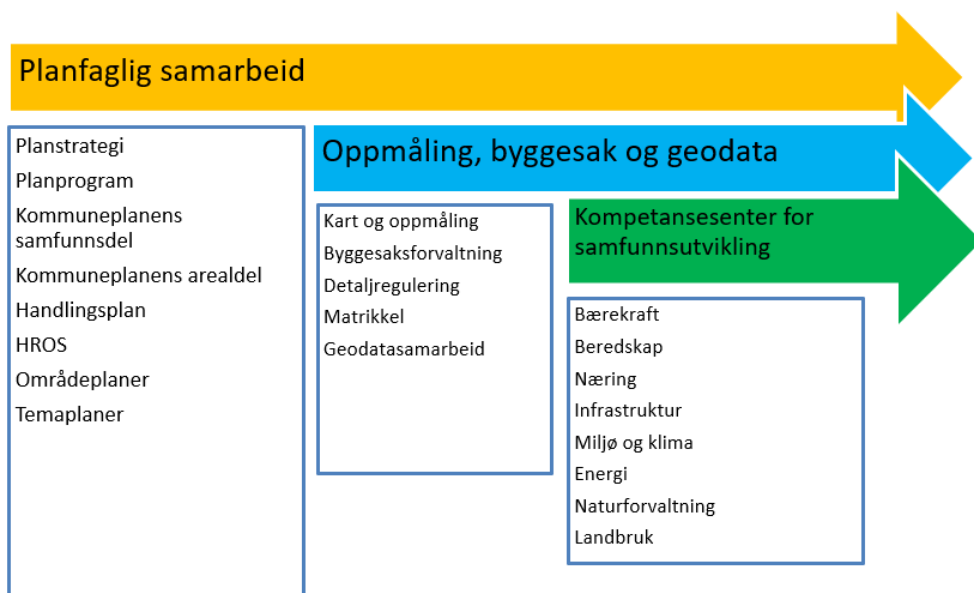

Figur 2-5: Kommunalt oppgafelleskap

Samarbeidsnivåer på plansiden

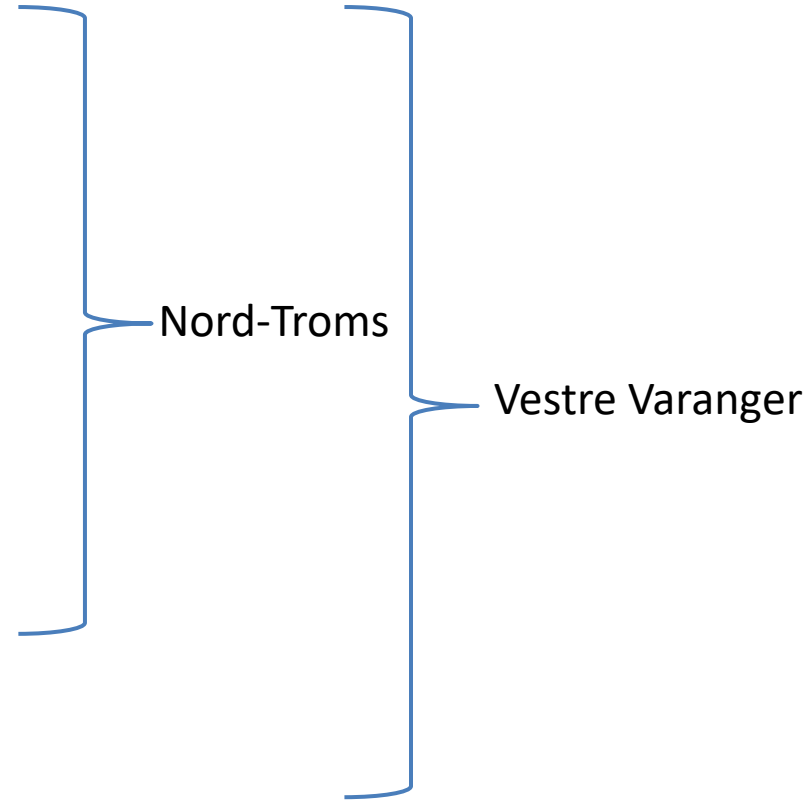
- Nivå 0: Kjøp av tjenester, liten eller ingen egenregi
- Nivå 1: Fagnettverk ledet av regional koordinator
- Nivå 2: Formalisert samarbeid om kommuneplan og temaplaner (Nord-Tromsmodellen)
- Nivå 3: Helhetlig løsning for plan, byggesak og geodata (Vestre-Varangermodellen)
- Nivå 4: Kompetansesenter for samfunnsutvikling

To typer oppgaver i plankontorsamarbeidet

Prioritet	Plantype	Oppgaver
1	Planstrategi	Prosess, plandokumenter, saksframlegg
1	KP Samfunnsdel	Prosess, plandokumenter, saksframlegg
1	KP Arealdel	Prosess, plandokumenter, saksframlegg KU, ROS, kart og geodata
1	Kommunedelplan samfunn-tverrfaglig	Klima – miljø: Prosess, plandokumenter, saksframlegg Samfunnssikkerhet og beredskap: Prosess, plandokumenter, saksframlegg
1	Kommunedelplan areal / områdeplaner	Prosess, plandokumenter, KU, ROS, kartproduksjon

Prioritet	Plantype	Oppgaver
2	Kommunedelplan samfunn-sektor	Prosessledelse og bistand
2	Detaljreguleringer	Bistands – og veiledningsoppgaver, kartproduksjon
2	Bygge- og fradelingsaker	Saksbehandling, veiledning, kontroll og tilsynsoppgaver
2	Oppmåling /matrikkel	Mottak av rekvisisjoner, oppmåling i felt, protokoller, føring i matrikkelen.

To grunnmodeller for regionalt plankontor

Kjennetegn	Nord-Troms Plan og Eiendom	Vestre Varanger Plankontor
Kommuner	Nordreisa(4794), Skjervøy(2794), Lyngen(2743), Kåfjord(1974)	Tana(2807), Båtsfjord(2123), Berlevåg(892), Nesseby(859)
Samlet innbyggertall 1.1.2024	12305	6681
Areal kvadratkilometer	5716	8045
Etableringsdato	1.8 2023 (leder fra 1.4)	2.hå 2023 (leder fra 1.6)
Organisasjonsform	Kommunalt oppgavefelleskap	Kommunalt oppgavefelleskap
Representantskap	Ordførerne	Ordførerne
Administrativt styre	Kommunedirektørene	Kommunedirektørene
Oppgaver	Planfaglige oppgaver	Plan, byggesak, kart og oppmåling, geodata
Felles kunnskapsgrunnlag	Ja	Ja
Synkronisert planprosess	Ja	Ja
Myndighetsutøvelse plan/enkeltvedtak	Nei	Nei
Dimensjonering av faglig fellesressurs	4 årsverk: 1 leder, 2 planleggere, 1 beredskap	11 årsverk: 1 leder, 4 plan, 3 byggesak, 2 oppmåling, 1 beredskap
Arbeidsgiveransvar fellesressurs	Sentralisert (Nordreisa)	Sentralisert (Tana)
Desentraliserte stillinger	Ja, 0,5 av i hver kommune	Nei, teknisk sjef er lokal forankring
Lokalisering av faglig fellesressurs	Utenfor kontorkommunen, Haltibygget på Storslett i Nordreisa	I kontorkommunen, del av Samfunn, næring og miljø i Tana kommune
Mulighet for desentralisert lokalisering av fagpersonell	Ja	Ja
Brutto driftsutgifter 2024	2,8 mill.kr for plandelen 4,0 mill.kr inkl. beredskap	8,6 mill.kr
Prinsipp for kostnadsfordeling	Lik fastandel for alle kommunene	40% fastandel, 60% etter innbyggertall

Styrking av generalistkommunens grunnressurser koster lite og gir store merverdier

- For innbyggerne
- For næringslivet
- For kommunene
- For den øvrige forvaltning

Gevinstområder

- Stabile fagmiljøer
- Kvalitetsheving
- Digitalisering
- Oppdaterte og mer likeverdige tjenester
- Bedre rettssikkerhet
- Bedre politisk og økonomisk styring av kommunene
- Mer effektiv ressursbruk i kommunene og i den øvrige forvaltning
- Større regional og nasjonal påvirkningskraft
- Muligheter for tjenesteinnovasjon

Stegvis lokal prosess

- Egenprat om kommunens utfordringer og bærekraft
- Gjøre geografisk retningsvalg
- Nabopratt om forsterket samarbeid
- **Grunnavtale med mål og prinsipper for samarbeid**
- Utredning og implementering av samarbeidsområder

Faglig utarming av den operative 1.linje

På grunn av nedskjæringer ser vi oss nødt til å si opp SVEIN